

KAFDAĞI

Cilt:7, Sayı:2, Aralık 2022, 220-232
DOI: 10.51469/kafdağı.1226324

Gönderim Tarihi: 29.12.2022

Kabul Tarihi: 30.12.2022

GRAFİK TASARIMDA SEMBOLLER VE ANLAMLARININ KÜLTÜREL FARKLILIKLARI BAĞLAMINDA BİR ÖRNEK: TÜRKİYE VE KIRGIZİSTAN YOL UYARI LEVHALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

An Example in Context of Cultural Differences of Symbols and Their Meanings
in Graphic Design: A Comparison of Turkey and Kyrgyzstan Road Warning
Plates

Sezer ERDOĞAN

Öğr. Gör., Кыргыз Түрк “Манас” университети, Кыргызстан-Түрkiye Manas
Üniversitesi, Кыргызско-Турецкий университет “Манас”, Kyrgyz-Turkish Manas
University, Güzel Sanatlar Fakültesi, Grafik Bölümü, sezer.erdogan@manas.edu.kg,

ORCID ID: 0000-0002-5413-6347

Çalışmanın Türü: Araştırma

Öz

Bu makale, grafik tasarımın önemli unsurlarından biri olan uyarı, dikkat gibi mesajlar içeren sembollerin incelenmesini ve açıklamasını, toplum hayatında önemli olan yol işaretleri ve yaya uyarı levhalarının ülkelere göre farklılık göstermesi durumunun Türkiye-Kırgızistan yol işaretleri ve uyarı levhaları karşılaştırarak incelenmesini içermektedir. Günümüz şartlarında insanlar, sembollerini kullanmayı ve bu sembollerin ne demek istediğini bilmeleri gerekmektedir. İyi tasarlanmış semboller, dünyanın farklı yerlerinde o yerlerin dilini ve kültürünü bilmeyen herhangi bir kişinin uyarı, yön, dikkat gibi mesajları çok kolay bir şekilde anlamasını kullanılmasını sağlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarım, tasarım, sembol, ikon, piktogram, tasarım, uyarı işaretleri, yön levhaları, yaya uyarı levhalar

Abstract

This article includes the examination and explanation of symbols containing messages such as warning and caution, which are not important in graphic design, the important road data of community effects, and the need to evaluate the size of pedestrian warning signs by comparing Turkey-Kyrgyzstan road descriptions and warning signs. Carrying every situation and subject in social life in a way that includes symbols requires explaining the symbols used and learning the meanings of these symbols. Good use symbols, take those places in different parts of the world and should enable anyone who does not know the culture to understand the message such as warning, direction, and attention very easily.

Keywords: *Graphic Design, design, symbol, icon, pictogram, design, warning signs, direction signs, pedestrian warning signs*

Giriş

Sembollerin kullanımı uzun bir geçmiş ve geleneğe sahiptir. İlk örneklerini Paleolitik dönemde, mağara ve kaya resim veya oymaları olarak gördüğümüz semboller, mağara ve kayalara işlenen resimlerde av, savaş, dini ritüel sahneleri, av ve vahşi hayvan tasvirleri o dönem yaşayan insanların kendilerine hatırlatma, yön bulma veya sonradan gelenlere bir mesaj verme kaygısı güdülerek yapılmıştır. Geçmişte mağara duvarlarına, kayalara kazınarak iletilen mesajlar, günümüz modern toplumlarında da çeşitli sembol ve araçlarla iletmeye devam ediyor. Herhangi bir iç veya dış mekân üzerinde çok az yer kaplayan semboller, bir veya daha fazla metin cümlesine eşdeğer bilgileri iletebilir. İkonik bir işaretin sözlü eşdeğerinin bir kelime değil, bir cümle veya aslında tüm bir hikâyedir. Havaalanlarında, alışveriş merkezlerinde, otoyollarda vb. bulunan modern semboller, kelimelerle aynı anlamları aktarmayı amaçlar. Grafikler, semboller görsel olarak metinden daha belirgin olabilirler. Sözdizimleri ve anlamları daha basit ve anlaşılır olması mümkündür. Sembollerin görüntü algısı çok hızlıdır, neredeyse “anlıktır”. Yazılardan oluşan bir mesajı okumak ve bu mesajı anlamak alıcının çok daha fazla zamanını alır ve gönderilen mesaj karışık ise ulaşması başarısız olabilir. Bu sebeple semboller hızlı okumaya ve anlamaya izin verir ve öğrenmek için daha az zaman ve çaba harcandığı için birçok açık ve kapalı mekânda eskiden beri kullanılmagelmıştır. Bazı semboller, bağlamları ve din, kültür, tarih veya toplumdaki rolleri nedeniyle diğerlerinden daha fazla anlam kazanır; örneğin, Müslümanlıkta hilal, Hıristiyanlıkta haç, Yahudilikte Davut Yıldızı ve evrendeki güçlerin etkileşiminin Çin sembolü olarak yin-yang (Landa, 2011: 108).

Göstergebilimin babası olarak kabul edilen Ferdinand de Saussure tarafından işaretler veya anlamı temsil eden her şey iki kategoriye ayrılır: gösteren ve gösterilen. Gösteren, anlamın çıkarılabileceği bir şeyi temsil eden semboldür; gösterilen, temsil ettiği gerçek nesne veya anlamdır. Örneğin, bir erkek ya da kadın tuvaleti için evrensel simge ya da gösteren, dilleri aşan, bir anda tanınma özelliğine sahiptir ve gösterilen tuvalettir. Bu tür sözlü olmayan işaret sözlüğü, çağdaş iletişimin küresel erişiminde artan bir ilgiye sahiptir ve iyi tasarlandığında anında tanınmayı sağlayabilir (Babner-Stuart-Zempol, 2014: 23).

Semboller trafikte, endüstride ve havacılıkta vb. çok önemlidir. Gelişen teknolojik imkânlar sayesinde uluslararası seyahat ve ticaretin artmasıyla birlikte, gittikleri ülkenin dilini bilmeyen insanların yön ve mekân bulma konusunda yaşadıkları iletişim zorluğunu ortadan kaldırma ihtiyacı oluşmuş, sembollerin kullanılması bu durumla başa çıkmanın en yaygın yollarından biri olmuştur. Ancak sembollerle iletişim kurmanın bazı dezavantajları da olabilir. Semboller, soyut bilgilerin yanı sıra ayrıntılı bilgilerin iletilmesinde metinden daha az etkilidirler. Farklı ülkelerdeki tasarımcılar benzer problemler üzerinde çalışırken farklı çözümler ve farklı tasarımlar üretebilirler, bu durumda o bölgenin kültürel ve toplumsal yapısını bilmeyen birisi için bu sembolleri anlamak zor olabilir. Ayrıca belirli bir sembol birkaç farklı mesajı iletmek için kullanılmaktadır, yerinde kullanılmayan, farklı bir mesaj içeren benzer bir sembol alıcı tarafından yanlış anlaşılabilir. Fiziksel ortamdaki tasarım müdahaleleri, tabela ve yol bulmayı içerir. Yön işaretleri, insanların yollarını bulmalarına ve gitmek istedikleri yere nasıl ulaşabileceklerini belirlemelerine yardımcı olacak bilgiler sağlayarak bir alanda gezinmelerine olanak tanıyan görsel bir anahtardır. Tabela, konumla ilgili tüm görsel bilgileri içerir ve yön bulmanın tezahürüdür. Etkili olması için net ve anlaşılması kolay olması gerekir ve ayrıca uygun estetik gerektirir. Tabela ve yol bulma, haritalar gibi öğelerde etkileşim halindedir. Bir alışveriş merkezinin tipik olarak her katında, farklı mağazaların ve yemek alanlarının yerlerini gösteren haritalar bulunur. Danışma masası, tuvaletler, yürüyen merdivenler, girişler ve çıkışlar gibi öğeler genellikle alışveriş yapanlara rehberlik etmek için alışveriş merkezi tabelalarında da bulunan sembollerle temsil edilir. Tabela, yol bulma sürecinin bir ürünüdür (Ambrose, 2009: 22).

Farklı temsil görseller çeşitli kriterlere göre sınıflandırılabilir: Fotoğraflar, çizimler, çizelgeler, grafikler veya diyagramlar ve semboller gibi oldukça özel bir anlam aktarmaya çalışan işaretler. Resimsel temsil örnekleri: film görüntüleri, hareketsiz fotoğraflar ve gerçekçi sanat eserleridir. Bilgisayar grafikleri, semboller ve işaretler ise birer tasarım örnekleridir.

Herhangi bir nesnenin her türlü temsili birer semboldür. Somut kavramlardan, soyut kavramlara kadar değişen nesnelere ifade etmenin üç ana yolu vardır. Birinci grup, çizgisel semboller; fotoğraflar veya çizimlerdir. Çizgisel bir sembol kolayca gerçek dünyadan bir örneğe çevrilebilmelidir. İkinci grup grafik sembollerdir, görüntü ile ilgili grafikler, içerik ile ilgili grafikler içerir. Görüntüyle ilgili grafikler, nesnenin profili olarak kabul edilebilir. Kavramla ilgili grafikler nesneyi ifade eder ancak görüntüyle ilgili grafiklere göre daha az detaya sahiptir. Üçüncü grup olan sözel semboller, sözel betimlemeler ve isimler ya da etiketler olmak üzere iki alt gruba ayrılır. Sözel semboller, aynı dili konuşan kişilerin nesnelere tanımlamak için kullandıkları ortak dil sayesinde anlaşılabilir.

Bu çalışmada ana odak noktası grafik semboller ve onun üç alt grubu olan resimsel semboller, soyut semboller ve rastgele sembollerdir. Grafik semboller, yalnızca fikirleri değil nesnelere de temsil ederler. Grafik semboller kelimelerden daha eski kabul edebiliriz. İlk çağlardan günümüze ne kadar ilkel olursa olsun her kültürde fikir veya nesnelere ifade eden grafik semboller bulunur. Semboller, daha hızlı bir anlayış oluşturmaya yardımcı olmak için kelimelerin tamamlayıcısıdır. Grafik semboller, müzik, matematik gibi alanlarda ve birçok bilim dalında evrensel kabul görece kadar gelişmiştir. Resimli semboller (veya temsili semboller), “resim ile ilgili” ve basitleştirilmiş resimlerdir. Resimli semboller, temsil ettikleri nesnelere benzer. Stilize edilmiş formlar, gölgeler veya detayı olmayan profil görüntüleri olarak karakterize edilebilirler. Bir yaya geçidini belirtmek için yürüyen bir insan profili içeren bir trafik işareti, resimsel bir sembol örneğidir (Şekil 1-2). Tasarım sürecinde, resimsel semboller figüratif veya soyut sembellere sadeleştirilebilir. Soyut semboller temsil ettikleri nesnelere benzerler ancak çizgisel sembollerden daha az ayrıntıya sahiptirler ve birkaç grafik unsurdan oluşabilirler; noktalar, çizgiler ve alanlar. Spor yarışmalarında, farklı spor çeşitlerini belirtmek için genellikle soyut grafik semboller kullanılır. İyi tasarlanmış grafik sembollerin anlamlarını sorunsuz bir şekilde anlayabilmeliyiz. Bazı figüratif semboller görece sembollerdir. Tasarımcının hayal gücünden icat edilir ve inşa edilirler. Genellikle görece grafik sembollerin temsil ettikleri objelere veya fikirlere benzerliği yoktur. Birçoğu yalnızca geometrik şekiller ve renklerin kullanımına dayanmaktadır. Birçok tabela ve bazı trafik işaretleri, görece sembellere sahip işaretlere örnektir. Görece sembollerin anlamları bize bildirilir ve biz o anlamı benimseriz.

Sembollerin Kullanım Alanları

Basit resimler ve semboller birçok farklı çağrışıma neden olabilir. Semboller okunaklı ve akılda kalıcı olmalı ve tutarlı bir kullanım alanı olmalıdır. Bir sembolün anlamını tahmin etmek genellikle kolaydır. Bununla birlikte bazı sembollerin sadece birkaç kişi amaçlanan anlamını anlayacaktır. Bu nedenle, her zaman herhangi bir özel durumda kullanılan semboller için açıklamalar sağlamak zorunda kalacaktır. Sembollerini yorumlamanın birçok yolu vardır. Çok az insan herhangi bir sembol hakkında aynı anlayışı paylaşır. Sembollerini anlama ve yorumlanmanın kültürel farklılıkların önemli bir yeri vardır. Sembollerin anlamının zaman içinde değişmesi mümkündür. En eski sembollerden biri, “gamalı haç” olarak da bilinen “Hayat Çarkı”dır. Hindistan gibi Doğu kültürlerinde yaşamın ve refahın sembolü olmaya devam eder ve iyi şansın sembolü olarak kabul edilir. Yine gamalı haç olarak bilinen sembol eski Türk kültüründe “Oz damgası” olarak isimlendirilmiş ve birçok kaya resimlerinde, kilim ve halı motiflerinde kullanılmıştır (Ceylan, 2022: 151). Hitler ve Nazilerin, bu sembolü kötü ve nefret içeren eylemlerinin merkezine koymaları, Batıların bu sembolün anlamını yorumlayışını sonsuza dek değiştirmiştir (Hembree, 2009: 19).

Sembollerini birçok nedenden dolayı kullanırız. Grafik semboller, okuyucuların bir mesajı hızlı bir şekilde tanımasına ve tanımlamasına yardımcı olmak için açık ve kapalı mekânlarda, yazılı ve görüntülü basında, devlet kurumlarında, havaalanı, otogar gibi insan popülasyonun çok olduğu yerlerde etkili bir şekilde kullanılmalıdır. Genel bir bakış açısı oluşturmak için semboller kullanılabilir. Bu özellik, haritalarda ve bilgilendirme tabelalarında da kullanılmaktadır. Semboller, farklı nesnelerin veya hizmetlerin konumunu göstermek için kullanılabilir. Örneğin, telefonların, tuvaletlerin, bilgi kabinlerinin ve yiyecek-içecek yerlerinin yerlerini gösteren sembollerle bir alışveriş merkezinin kat planıdır. Boyut ilişkilerini göstermek ve istatistiksel bilgi sağlamak için semboller kullanılabilir. Haritalardaki semboller buna örnektir. Semboller bir organizasyonu, hizmeti veya ürünü temsil etmek için markalar, logolar şeklinde kullanılırlar. Kural olarak, tanıtım bir adla başlar, ardından ad ve bir sembol gelir. Nihayetinde, sembol tek başına yeterlidir. Örnekler, Migros’un turuncu “M”si veya Petrol Ofisi’nin alev püsküren kurdu gibi. Uyarılar, talimat vermek ve bilgi sağlamak için, yön göstermek veya dikkat çekmek için birçok sembol kullanılmaktadır. Sembollerini beş ana kategoriye ayırabiliriz: Endüstriyel ve mesleki (işyerinde); temsil eden yöntemler (makinelere, talimatlar); Halka açık yerlerin yönetimi (ulaşım, müzeler, hastaneler); bilgi ve belirli faaliyetler (spor vb.).

Grafik Sembollerin Tasarımı

Okunabilirlik mesafesi, trafik işaretleri ve birçok bina işareti için önemlidir, ancak haritalar veya tüketici ürünleri üzerindeki semboller için geçerli değildir. Farklı bilgi sistemlerinde mümkün olduğu kadar çok tekdüzeliğe ihtiyaç vardır. Semboller genellikle çizgiler, daireler, ovaler, kareler, dikdörtgenler, üçgenler veya bunların kombinasyonları gibi basit grafik öğelerden oluşur. Belirgin şekilli harfler sıklıkla kullanılır. Düzenli, basit, geometrik şekiller, karmaşık olanlardan daha çabuk tanımlanır. Grafik sembol, arka planıyla belirgin bir zıtlık oluşturacak şekilde basit ve net olmalıdır. Açık ve istikrarlı bir figürden zemine kadar denge çok önemlidir, şekil sabit olmalıdır, yani kendiliğinden tek bir birim olarak organize edilmelidir. Bu, yakın sınırlar, uygun çizgi kalınlığı ve görsel sistemin şekli tek bir birim olarak düzenlenmesine yardımcı olan diğer herhangi bir grafik araçla sağlanır. Araçlar için yan görünümünün kullanılması uygundur. Sembol mümkün olduğu kadar simetrik olmalıdır. En uygun boyutta gösterilmelidir. İyi bir sembol, birçok farklı durumda ve konumda kullanılacak şekilde tasarlanmalıdır. Bir sembolün temsil ettiği gerçek şeye benzemesi genellikle bir avantajdır. O zaman kullanıcılar için sezgisel olabilir. Grafik semboller, anlamlarını belirginleştirmek için genellikle parlak renklerden yararlanır. Yaygın tonlar saf sarı, kırmızı, mavi, yeşil, beyaz ve siyah veya bunların kombinasyonlarıdır. Renk anında etki yaratır. Yaratılan ilk izlenimin hayati bir parçası haline gelir. Sembollerin okunabilirliği, birkaç basit yönergenin uygulanmasıyla geliştirilebilir:

Soyut formlar yerine gerçekçi figürler kullanılmak.

- Önemli sayıları ve yazıları büyük yapmak.
- Gereksiz detaylar kaldırmak.
- Düz şekiller kullanmak, ana hatlı şekiller kullanmamak.
- Sembollerdeki özellikler arasındaki ayrımın belirgin olmasını sağlamak.
- Bir sembol ile arka plan arasında zıtlık vermek.

Uyarı İşaretleri

Uyarıların belirli unsurları içermesi gerekir: “Tehlike” ve “Dikkat” gibi insanların mesajın bir uyarı olduğunu, bir tehlikenin mevcut olduğunu ve ayrıca tehlike düzeyi hakkında bilgi sağlama (“Tehlike”, “Dikkat”ten daha ciddi ve olası yaralanmayı işaret eder); tehlikenin tanımı, örneğin “Girilmez”

işareti olması durumunda, “binanın yıkılabilir olacağı” ile ilgili özel tehlike hakkında bilgi sağlar; kişi uyarının talimatlarına uymadığında ortaya çıkabilecek sonuçların bir açıklaması, örneğin “enkaz altında kalabilirsiniz”; yönergeler veya talimatlar, yani yapılması veya yapılmaması gereken belirli eylemler, örneğin “Girilmesi tehlikeli ve yasaktır” gibi bir uyarının etkili olabilmesi için hedef kitleye ulaşması ve istenilen davranışı sergilemesini sağlaması gerekir. Burada birkaç adım gereklidir. Başlangıçta, herhangi bir uyarı ve herhangi bir sembol, hedef kitlenin, bilgiye ihtiyacı olan kişilerin dikkatini çekmeli ve çekmelidir. Mesaj, uygun mesafeden okunabilir olmalı ve genellikle kötü aydınlatma koşullarında kısa bir süre görüldüğünde okunabilir olmalıdır. Otoyoldaki bir sürücünün bir tabelayı okumak için yalnızca bir veya iki saniyesi olabilir. Daha sonra uyarıdaki mesaj, hedef kitle tarafından zihinsel olarak işlenmeli ve doğru anlaşılmalıdır. Alınacak eylem hemen belli olmalıdır. Ayrıca uyarıdaki mesaj, izleyiciyi istenen davranışa uymaya motive edebilmelidir. Ayrıca uyarılar, doğrudan ışıkla veya arkadan aydınlatmayla yeterince aydınlatılmalı ve/veya ışığın az olduğu durumlarda görülebilmeleri için iyi bir yansımaya sahip olmalıdır.

Semboller çeşitli ortamlarda kullanılmaktadır. Giriş bölümünde belirtildiği gibi, farklı kültürdeki tasarımcılar benzer konular üzerinde genellikle farklı tasarımlar yaratırlar. Hepsi olmasa da çoğu ülkede trafik işaretleri genel benzerlikler dışında farklılık gösterebilirler. Oldukça kısıtlı bir mesaj olan uyarı levhalarının tasarımındaki benzerlikleri ve farklılıkları incelemek için Kırgızistan ve Türkiye’deki çeşitli yol işaretleri, yaya uyarı ve bilgi levhaları incelenmiştir.

Trafik İşaretleri

Trafik işaretleri Roma İmparatorluğu döneminden beri kullanılmaktadır. Romalılar, hâkim oldukları topraklarda ordularını daha hızlı hareket ettirebilmek ve başkente daha fazla köle ve mal getirebilmek için yol, tünel ve köprü sistemi inşa etmişlerdir. Bu güçlü yol sistemi Roma’nın gelişmesine yardımcı olmuştur. İlk yol, MÖ 312’de inşa edilen Appian Yoludur. Düzenli aralıklarla kilometre taşları yerleştirilmiş ve genellikle yolun o kısmının bakımından ve tamamlanan onarımlardan kimin sorumlu olduğu belirtilmiştir. Romalılar ayrıca kavşaklara Roma’ya olan mesafeyi belirten mil işaretleri dikmişlerdir¹.

¹ <https://www.dornbossign.com/sign-blog/the-history-of-street-signs/#:~:text=Street%20signs%20can%20be%20traced,information%20including%20direction%20and%20distance.>

MS 476'da Roma'nın düşüşünden 14. yüzyıla kadar Avrupa'yı tanımlayan dönem olan Orta Çağ boyunca, Roma yol sistemleri hala kullanılıyordu. Bu süre zarfında, insanları farklı kasabalara yönlendirmek veya yönlendirmek için kavşaklara çeşitli işaret türleri yerleştirildi. Daha iyi yol işaretlerine olan ihtiyaç, bisikletin ve otomobilin icadıyla seyahat daha hızlı hale gelene kadar gelişmedi.

1880'li yıllarda bisiklet çok yaygın bir ulaşım aracı haline gelmeye başlayınca yalnızca yön ve mesafe bildirmekle kalmayan ilerideki tehlikelere dair uyarılar da veren dökme demirden yapılmış trafik levhaları dikilmeye başlandı. İcadından sonra yaygınlaşan otomobil trafiği sürücü güvenliğini iyileştiren yol işaretlerine olan ihtiyacı arttırdı. İtalya 1895'de araba sürücüleri için karmaşık bir işaret sistemini ortaya atan ilk ülkeydi. 1909'da dokuz Avrupa ülkesi standartlaşmış resimli işaretler kullanıyordu, ülkeler arasında seyahat arttıkça küresel iletişim ihtiyacı da artmaya başlamıştır. Trafik işaretlerinin genel standartları, 11 Ekim 1908'de Paris'te gerçekleşen uluslararası trafik kongresinde kararlaştırılmıştır. 1968'de yolları daha güvenli yapma çabası sonucunda Yol işaretleri ve sinyallerine ilişkin Viyana Kongresi düzenlenmiş ve 58 üyenin katıldığı kongrede 8 kategoride işaret oluşturulmuştur. Günümüzde pek çok ülke bu kongrede alınan kararları uygulasa da başka birçok ülke trafik işaretleri için kendi protokollerini geliştirmişlerdir.

Uyarı Levhaları, Yol İşaretleri ve Türkiye – Kırgızistan Uyarı İşaretleri Karşılaştırmaları.

Trafik işaretleri ve yön tabelaları, trafik akışını uyararak, yönlendirmek ve düzenlemek için bir otoyol, karayolu, patika veya başka herhangi bir güzergâh boyunca, yanına veya üzerine yerleştirilen semboller içeren çeşitli levhalardır. Semboller ayrıca caddeler veya binaların duvarlarına çizilebilir. Trafik, birçok türde motorlu – motorsuz taşıt, yaya, atlı yolcuları içerebilir. Yol işaretleri ve yönlendirme levhaları dört ana gruba ayrılabilir:

- 1 Uyarı işaretleri,
- 2 Zorunlu işaretler,
- 3 Yasaklayıcı işaretler,
- 4 Bilgilendirici işaretler ve DUR işareti.

Uyarı işareti genellikle üçgen şeklindedir ve bazen yumuşak köşelidir. Genellikle iletilmek istenen mesajın veya bilginin sembolü, beyaz renkli bir arka plan üzerinde kırmızı kalın çizgilerden oluşan bir üçgenden oluşmaktadır. Grafik öğeler, noktalar, çizgiler ve alanlar, bir nesnenin basit

bir temsilini oluşturmak için kullanılır. Bazı grafik öğeler, bir yaya geçidini gösteren sokak çizgilerini de temsil edebilir. Günümüzde yol işaretleri, alüminyum, sac, gibi farklı malzemelerden üretilmektedir. İşaretler üzerindeki semboller boyanabilir, basılabilir veya başka şekillerde çoğaltılabilir. Biçimler, aynı veya benzer mesajları taşıyıcılar da farklı şekillerde tasarlanmıştır. İletişimde göndericiler, mesajları veya bilgileri alıcılara iletmek isterler. Yol işaretleri için uyarı ve bilgi gönderilmesi durumunda gönderici güvenlik veya belediye yetkilileridir. Bir yaya geçidi uyarı levhası sürücülere basit ama önemli bir mesaj verir: “Dikkat edin ve yavaşlayın, ileride bir yaya geçidi var.” Yayalara ise “Karşıdan karşıya geçmeniz gereken yer burasıdır.” bilgisini veren bu özel işaret Türkiye ve Kırgızistan’da ana biçim aynı olmakla birlikte tasarımda farklılık göstermektedir. Türkiye’de kullanılan işarete üçgen işaretinin kenarındaki geniş çizgi kırmızı, ortasındaki üçgen alan ise beyazdır. Yürüyen Bir kişiyi temsil eden iki grafik eleman ve sokak çizgilerini temsil eden beş grafik eleman siyahtır (Şekil 1). Kırgızistan’da kullanılan işarete Kırmızı bir üçgen alan dışında ince siyah çizgilerle bir kontur oluşturulmuş, beyaz üçgen alan içinde dört grafik öğe bir kişiyi, üç grafik öğe sokak çizgilerini temsil etmektedir. Türkiye’de yaya geçitlerinde yaya önceliği kuralı sürücüler tarafından ihlal edilmekle birlikte Kırgızistan’da sürücülerin doğal alışkanlık edindiği, uyulmadığı takdirde ciddi bir trafik ihlali olarak kabul edilerek ağır cezaları verilen bir trafik ihlalidir.

Şekil 1. Türkiye’de kullanılan Yaya Geçidi İşareti

Şekil 2. Kırgızistan’da kullanılan Yaya Geçidi İşareti

Okul geçitleri uyarı levhaları okullar, anaokulları, kreşler, oyun alanları vb. çocukların sık kullandığı yol ve geçitleri belirtmek için kullanılır. Bu işaret sürücülere “aniden bir çocuk çıkabilir, hızını düşür ve ani duruş için hazırlık

ol” mesajını verir. Türkiye’de kullanılan levhalarda kenarında kalın kırmızı çizgi ortasında üçgen beyaz alanda bir kız bir erkek çocuk temsil eden iki grafik eleman kullanılır (Şekil 3). Çocukların ellerinde çanta vardır. Kırgızistan’da kullanılan okul geçidi levhalarında ise dışında ince siyah bir çizgi, kalın kırmızı çizgi ve beyaz üçgen alan içinde koşan iki çocuğu temsil eden 8 grafik öge vardır (Şekil 4). Kırgızistan’da kullanılan işaretin mesajı sürücülerin tedbir alması için daha açıktır. “Her an koşan çocuklar çıkabilir, tedbirli ol, hızını düşür” demektir.

Şekil 3. Türkiye’de kullanılan Okul geçidi işareti

Şekil 4. Kırgızistan’da kullanılan Okul geçidi işareti

“Evcil hayvanlar” uyarı işaretleri işareti, sürücülere, hayvanların otlama alanlarının yakınında olduğunu veya çiftlikler, ahırlar olduğu uyarısını verir. Bu tabelalar yolların bölümlerinin önüne ve ayrıca sığırların düzenli olarak yol boyunca sürüldüğü yerlerin önüne kurulurlar. Türkiye’de kullanılan işaretlerde, dış kısmında siyah ince bir çizgi iç kısmında kalın kırmızı bir çizgiden oluşan beyaz üçgen alan için 1 öge olarak çizilmiş bir yetişkin sığır sembolü profilden resmedilmiştir (Şekil 5). Kırgızistan’da kullanılan evcil hayvan uyarı levhası yine siyah bir ince çizgi içinde kalın kırmızı çizgiden oluşan beyaz üçgen alanda iki birim grafik öğeden oluşan yetişkin bir sığır çiziminde sığır profilden çizilmiş ve başı sürücülerin geliş istikameti yönüne bakmaktadır (Şekil 6).

Şekil 5. Türkiye’de kullanılan
Evcil Hayvan uyarı işareti

Şekil 6. Kırgızistan’da kullanılan
Evcil Hayvan uyarı işareti

Koruma alanlarının, av çiftliklerinin, orman masiflerinden geçen yol bölümlerinin ve yolların vahşi hayvanların görünebileceği bölümlerinin önüne “ Vahşi hayvanlar “ işareti konulmaktadır. Bu uyarı levhaları sürücüler “Her an önünüze bir vahşi hayvan çıkabilir ve kaza yapmanıza sebep olabilir, hızınızı ani duruşlar için ayarlayın” uyarısı vermektedir. Vahşi hayvanlar uyarı levhalarının Türkiye’de kullanım şekli yine siyah ince çizgi içinde kalın kırmızı çizgiden oluşan beyaz üçgen içinde 1 birim olarak resmedilmiş bir geyik silueti profilden çizilmiştir (Şekil 7). Kırgızistan’da kullanılan levhalarda ise beyaz üçgen alan içinde 3 grafik öğeden oluşan bir geyik profili vardır (Şekil 8). İki işaret arasındaki en büyük fark geyiklerin hareket biçimleridir. Şekil 7’de bulunan geyik daha dinamik ve atlamak üzere pozisyon almış, sürati ve devinimi yansıtırken, şekil 8’deki geyik bir atın şahlanışına benzer daha çok bir dış etkenden korkup şahlanmış gibi resmedilmiş.

Şekil 7. Türkiye’de kullanılan
Vahşi Hayvan uyarı işareti

Şekil 8. Kırgızistan’da kullanılan
Vahşi Hayvan uyarı işareti

Sonuç

Spesifik bir mesaj alıcıya/alıcılara birkaç farklı sembolle iletilebilir. Birkaç farklı mesajı iletmek için belirli bir sembol kullanılabilir. Sembollerin anlamlarının yorumlanmasında güçlü kültürel farklılıklar vardır bu sebeple semboller toplumların kültürel farklılıklarına göre farklılıklar gösterebilirler. İnsanlar kendi toplumlarındaki tüm önemli sembollerin anlamını öğrenmek zorundadır.

Herhangi bir sembol hakkında aynı anlayışı paylaşan çok az insan vardır. Gönderenler her zaman semboller için açıklamalar yapmak zorunda kalacaklardır. Semboller tutarlı bir şekilde kullanılmalıdır. Bir sembol, belirli bir bağlamda her zaman aynı anlama sahip olmalıdır. İyi bir sembol, birçok farklı durumda ve birçok bağlamda kullanılabilir şekilde tasarlanmıştır.

İyi bir sembol: basit ve açıktır, en uygun boyuta ve forma, boyut ve renk açısından iyi bir kontrasta sahiptir.

Grafik semboller, sözel terimlerle aynı soyutluk düzenine sahip genellemeleri aktarmayı amaçlayabilir. Grafik semboller: bir genel bakış oluşturmak, bilgileri tanımlamak, konumu göstermek, boyut ilişkilerini göstermek, bütünsel bir bakış açısı sağlamak, bilgileri tanımak, bir organizasyonu, bir hizmeti veya bir ürünü temsil etmek, bilgi sağlamak için kullanılabilirler.

KAYNAKÇA

- Ambrose, G. - Harrise, P. (2009). The Fundamentals of Graphic Design. Ava Acedemia.
- Babner, D. – Stuart, S. – Zempol, E. (2014). Graphic Design School the Principles and Practice of Graphic Design. Wiley.
- Ceylan, A. (2022). Doğu Anadolu'da Erken Dönem Türk İzleri. Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2022.
- Hembree, R. (2009). The Complete Graphic Designer. Rockport.
- Landa, R. (2011). Graphic Design Solutions, Wadsworth.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.dornbossign.com/sign-blog/the-history-of-street-signs/#:~:text=Street%20signs%20can%20be%20traced,information%20including%20direction%20and%20distance.>